

สรุปผลการประชุม Exploratory Meeting ภายใต้การจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทย - EFTA

วันที่ 10-12 พฤษภาคม 2548 ณ กรุงเรคาวิก ประเทศไอซ์แลนด์

1. ภาพรวม

1.1 การประชุมครั้งนี้ถูกกำหนดเป็น Exploratory meeting เนื่องจากสมาชิก EFTA (European Free Trade Association) บางประเทศยังดำเนินการภายในเพื่อขออาณัติการเจรจาไม่แล้วเสร็จ อย่างไรก็ตาม EFTA แสดงความพร้อมและมีเจตนารมณ์ที่จะให้การเจรจากับไทยแล้วเสร็จโดยเร็วและนำมาซึ่งประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย โดย EFTA วางเป้าหมายว่าจะสามารถสรุปผลการเจรจาและลงนามความตกลงได้ในเดือน มิถุนายน 2549

1.2 การหารือมุ่งเน้นแลกเปลี่ยนและสอบถามข้อมูลการค้า กฎระเบียบ มาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายละเอียดข้อผูกพันภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอื่นๆ ของไทยและ EFTA รวมถึงหยั่ง (probe) ท้าที่และความต้องการของทั้งสองฝ่ายในแต่ละหัวข้อการเจรจา ซึ่งบรรยากาศการหารือเป็นไปอย่างราบรื่น

1.3 การหารือแบ่งเป็น 3 กลุ่มเจรจาหลักคือ

- กลุ่ม Market Access
 - Industrial, Technical Barrier to Trade, Trade Remedies
 - Agriculture & Sanitary and Phyto-Sanitary
 - Rules of Origin & Customs Procedures
- กลุ่มการค้าบริการและการลงทุน การแข่งขัน การจัดซื้อโดยรัฐ และ Legal and Institutional Issues
- กลุ่ม Intellectual Property

2. Market Access

การหารือครอบคลุมเรื่องการลดภาษีสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม มาตรการสุขอนามัย (SPS) มาตรฐานข้อบังคับทางเทคนิค (TBT) กฎแหล่งกำเนิดสินค้า พิธีการศุลกากร และมาตรการเยียวยาทางการค้า โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศเป็นผู้เจรจาหลัก เริ่มจากการหารือในภาพรวม จากนั้นเป็นการหารือกลุ่มย่อยในแต่ละหัวข้อ

2.1 การแบ่งกลุ่มสินค้า

EFTA เสนอให้แบ่งกลุ่มสินค้าออกเป็น สินค้าอุตสาหกรรม (ครอบคลุมพิกัดตอนที่ 25-97) สินค้าประมง (พิกัดตอนที่ 03 และ 16) ที่เหลือเป็นสินค้าเกษตร (ประกอบด้วย basic agricultural products และ processed agricultural products) โดยให้เจรจาสินค้าอุตสาหกรรมร่วมกับสินค้าประมงซึ่ง EFTA มีท่าที่ร่วมกัน ขณะที่ EFTA ไม่มีนโยบายเกษตรร่วมกันจึงขอแยกการเจรจาสินค้าเกษตรเป็นรายประเทศ

2.2 ขอบเขตสินค้า / เป้าหมายการลดภาษี

การเจรจาเปิดตลาดภายใต้ FTA ของ EFTA จะครอบคลุมสินค้าทุกรายการ แต่มีบางรายการที่จะไม่นำมาลดภาษี หรือนำมาลดภาษีแต่อัตราภาษีสุดท้ายไม่เป็น 0 ขณะที่การเจรจาเปิดตลาดภายใต้ FTA ของไทย จะต้องครอบคลุมสินค้าทุกรายการและลดภาษีเป็น 0 ในระยะเวลาแตกต่างกันไปตามความอ่อนไหวของสินค้า

2.3 ฐานอัตราภาษี (base rate)

EFTA และ ไทย จะใช้อัตราภาษี MFN applied ณ วันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นฐานในการลดภาษี ยกเว้นในส่วนสินค้าเกษตรที่มีโควตาภาษีของไทยจะใช้อัตราภาษีที่ผูกพันภายใต้ WTO เป็นฐานในการลด

2.4 ระดับพิกัดอัตราภาษีไทยจะใช้พิกัด ณ ระดับ 6/7 หลัก ขณะที่ EFTA จะใช้ ณ ระดับ 8 หลัก

2.5 สินค้าอุตสาหกรรม

EFTA พร้อมจะลดภาษีสินค้าอุตสาหกรรมและประมงเป็น 0 ให้ไทย ณ วันแรกที่ข้อตกลงมีผลบังคับใช้ โดยในขั้นต้นแจ้งว่าต้องการให้ไทยลดภาษีสินค้ากลุ่มยาและเคมีภัณฑ์ เครื่องจักร (พิกัดตอน 84 และ 85) อัญมณี เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย (specialty textiles) นาฬิกา อลูมิเนียม และอุปกรณ์พลังงานทดแทน

ไทยแจ้งว่าพร้อมจะลดภาษีลงเป็น 0 ณ วันแรกให้มากที่สุด และทยอยลดภาษีสินค้าที่เหลือภายในเวลา 5 - 10 ปีแล้วแต่ความอ่อนไหวของสินค้า ทั้งนี้ EFTA ขอให้ไทยยื่น Offer การลดภาษีสินค้าอุตสาหกรรมและประมงเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาต่อไป

EFTA เสนอให้ไทยและ EFTA มีความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้นในสาขาประมง ซึ่งไทยเสนอว่าอาจเป็นในรูปแบบร่วมมือทางเทคนิคหรือการวิเคราะห์วิจัย

2.6 การหรือทวิภาคีสินค้าเกษตร

การหรือมุ่งเน้นที่นโยบายเกษตร และรายการสินค้าอ่อนไหว / สินค้าที่อยู่ในความสนใจของแต่ละฝ่าย ซึ่ง EFTA แจ้งว่าอัตราภาษีสินค้าเกษตรแปรรูปของ EFTA จะประกอบด้วย 2 ส่วนคือ อัตราภาษีที่เรียกเก็บจากวัตถุดิบที่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมและกระบวนการแปรรูป กับอัตราภาษีเพื่อชดเชยส่วนต่างราคาวัตถุดิบสินค้าเกษตรของ EFTA ที่สูงกว่าราคาตลาดโลกหรือ Price compensation (PC) ซึ่งโดยทั่วไป PC ที่เรียกเก็บจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 50 ของอัตราภาษีที่ผูกพันภายใต้ WTO และจะเรียกเก็บจากทุกประเทศ ทั้งนี้ นอร์เวย์และไอซ์แลนด์พร้อมจะลดภาษีและ PC สินค้าเกษตรแปรรูปให้ไทยเท่ากับที่ให้สหภาพยุโรปภายใต้ความตกลง European Economic Area (EEA) ซึ่งเป็น concession ที่ดีที่สุดที่จะสามารถให้ได้ภายใต้พันธกรณี EEA และดีกว่า GSP ที่ไทยได้รับในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม EFTA ได้ขอให้ไทยยื่น Request สินค้าเกษตรที่ต้องการให้แต่ละประเทศสมาชิก EFTA ลดภาษีเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาต่อไป

2.7 กฎแหล่งกำเนิดสินค้า

EFTA ใช้กฎแหล่งกำเนิดสินค้าแบบ wholly-obtained และ substantially worked/processed เป็นหลักการทั่วไปในการจัดทำ FTA โดยในการจัดทำ FTA กับไทยครั้งนี้ EFTA เสนอให้ใช้กฎแหล่งกำเนิดสินค้าใน FTA EFTA - สิงคโปร์เป็นพื้นฐาน ซึ่งเน้นเปิดเสรีการค้ามากที่สุด โดยใช้กฎเปลี่ยนพิกัดที่ระดับ 4 หลัก ใช้ Ex-work price (หรือ Ex-factory price) แทน FOB ในการคำนวณ local content และยกเว้นมิให้สินค้าที่ได้ duty drawback (ผลิตใน Free zone และ Bonded warehouse) ได้แหล่งกำเนิดสินค้า (แต่ EFTA แสดงท่าทียืดหยุ่นหากอัตราการค้าสินค้าไม่เกิน 5%)

2.8 พิธีการศุลกากร

ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบในหลักการให้ใช้แนวทางพิธีการศุลกากรตามกรอบ World Customs Organisation โดย EFTA ไม่ขัดข้องต่อข้อเสนอของไทยที่จะให้ใช้รายละเอียดเรื่องนี้แบบเดียวกับความตกลง FTA ไทย-ออสเตรเลีย ทั้งนี้ EFTA เสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมที่มีอำนาจปรับปรุงแก้ไขความตกลงด้านพิธีการศุลกากรและการปรับเปลี่ยนพิกัดศุลกากร เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งไทยรับที่จะนำไปหารือ

2.9 มาตรการสุขอนามัย (SPS)

EFTA มีระดับมาตรฐานสุขอนามัยที่ใกล้เคียงกับสหภาพยุโรป EFTA ไม่เคยและไม่มีนโยบายที่จะจัดทำ MRA (Mutual Recognition Agreement) กับประเทศใด อย่างไรก็ตาม EFTA ไม่มีผู้เชี่ยวชาญ SPS เข้า

ร่วมหารือ ไทยจึงได้ขอให้ EFTA จัดส่งข้อมูลเพิ่มเติม รวมถึงให้ผู้เชี่ยวชาญของ EFTA ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญไทยต่อไป ทั้งนี้ ไทยแจ้งว่ารัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Organic) ซึ่งอาจเป็นสาขาที่ไทยและ EFTA จะมีความร่วมมือระหว่างกันต่อไป

EFTA เสนอว่าข้อบท SPS ภายใต้ FTA ไทย - EFTA ควรสั้น กระชับ และเน้นหลักการ WTO plus กล่าวคือ อิงตามกฎระเบียบ WTO โดยอาจมีประเด็นเพิ่มเติมในเรื่อง Pre-consultations อาทิ การหารือของ Expert group รายสาขา ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องให้มี Focal point สำหรับประสานงานระหว่างการเจรจา

2.10 มาตรฐานและข้อบังคับทางเทคนิค (TBT)

มาตรฐานและข้อบังคับทางเทคนิคกว่าร้อยละ 92 ของ EFTA สอดคล้องหรืออยู่ในระดับใกล้เคียงกับของสหภาพยุโรป ซึ่งภายใต้ EEA กำหนดว่าในการจัดทำ MRA ของ EFTA จะต้องหารือกับสหภาพยุโรปด้วย ที่ผ่านมา EFTA ได้ทำ MRA กับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ซึ่งได้ทำ MRA กับสหภาพยุโรปมาก่อนหน้านี้ EFTA จึงเห็นว่าการทำ MRA กับไทยมีความเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ EFTA แสดงความสนใจเรื่องมาตรฐานและข้อบังคับทางเทคนิคของไทยในสินค้าเครื่องจักรที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง

ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้จัดตั้ง Contact Point เพื่อประสานงานระหว่างการเจรจา โดยกำหนดให้หารือเรื่องรายละเอียดและความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง Expert group ตามข้อเสนอของไทยในการเจรจาลงครั้งต่อไป

2.11 Trade Remedies

โดยที่ไทยและ EFTA ไม่เคยใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping) มาตรการต่อต้านการอุดหนุน (Countervailing) และมาตรการปกป้อง (Safeguards) ระหว่างกัน EFTA จึงเสนอให้จัดทำความตกลงร่วมกันที่จะหาแนวทางหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการดังกล่าวระหว่างกัน โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกัน (Pre-consultation) ก่อนเปิดการไต่สวน ซึ่งฝ่ายไทยขอรับมาพิจารณาความเป็นไปได้ของแนวทางดังกล่าว

3. การลงทุน

3.1 ข้อบทและขอบเขตของความตกลงด้านการลงทุน

- ทั้ง 2 ฝ่ายเห็นพ้องให้ข้อบทเรื่องการลงทุนครอบคลุมทั้ง Promotion, Protection และ Liberalisation แต่ยังไม่สามารถตกลงกันเกี่ยวกับนิยามการลงทุนได้ โดยไทยต้องการจำกัดไว้แค่ Foreign Direct Investment ขณะที่ EFTA ต้องการให้ครอบคลุมการลงทุนอื่นๆ อาทิ Portfolio investment ด้วย

- EFTA ไม่ต้องการให้แยกการเคลื่อนย้ายบุคคลออกจากข้อบทการลงทุน ขณะที่ไทยสนับสนุนให้มี Chapter แยกต่างหากสำหรับเรื่องนี้ ทั้งในส่วนการลงทุนและการค้าบริการ

- EFTA ต้องการให้บริษัทที่ owned or controlled by non-parties แต่มี substantive business operation สามารถได้รับประโยชน์ภายใต้ FTA ขณะที่ ในเบื้องต้น ไทยต้องการให้สิทธิประโยชน์เฉพาะกับบริษัทที่ owned or controlled by parties เท่านั้น

- ไทยเสนอให้ใช้แนวทางเปิดตลาดแบบ Positive-list approach ขณะที่ EFTA ส่งสัญญาณว่าต้องการแบบ Negative-list approach

3.2 ประเด็นด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล

EFTA ยังไม่ระบุว่าสนใจการลงทุนสาขาใดเป็นพิเศษ แต่ในภาพกว้างได้แสดงความสนใจในสาขา Financial services, Transport และ Manufacturing ขณะเดียวกัน ไทยก็แสดงความสนใจที่จะให้ EFTA เข้ามาร่วมลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ใช้เทคโนโลยีสูง เช่น Bio-tech, Agri-tech, Chemical,

Electronics, Pharmaceutical, Shipbuilding และ Energy นอกจากนี้ ไทยยังแสดงความสนใจที่จะเข้าไปลงทุนในสาขา fish processing ของ EFTA โดยมองโอกาสที่จะส่งสินค้าไปยังสหภาพยุโรปด้วย

4. การค้าบริการ

4.1 หลักการและข้อบทของความตกลงการค้าบริการ

- ไทยและ EFTA เห็นว่าหลักการและข้อบท GATS (General Agreement on Trade in Services ภายใต้ WTO) เป็นพื้นฐานที่ดีในการจัดทำ FTA โดยใช้แนวทางการเปิดตลาดแบบ Positive-list approach และมีตารางข้อผูกพันของแต่ละประเทศเป็นภาคผนวกความตกลง

- ไทยให้ความสำคัญกับการยอมรับคุณสมบัติ และต้องการให้มีผลการเจรจาที่เป็นรูปธรรมในเรื่องนี้มากกว่าเพียงการกำหนด work programme เพื่อพิจารณากันต่อไปตามที่ EFTA เสนอ

- EFTA ต้องการให้มีภาคผนวกเกี่ยวกับกฎระเบียบด้านสาขาการเงิน และสาขาโทรคมนาคมภายใต้ความตกลงด้านบริการ

4.2 ประเด็นด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล

- ไทยได้อธิบายสรุปเกี่ยวกับกฎระเบียบการจัดตั้งธุรกิจบริการในไทย ขณะที่ EFTA แสดงความสนใจเป็นพิเศษในสาขาการเงิน โดยเฉพาะในกิจกรรม Banking, Insurance และ Asset management ไทยจึงได้สรุปกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องรวมถึง Master Plan ด้านการเงินของไทย

- ไทยได้แสดงความสนใจกฎระเบียบด้านการเข้าเมืองและทำงานของต่างด้าวใน EFTA อย่างไรก็ตาม ฝ่าย EFTA ไม่สามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกได้เนื่องจากไม่มี Expert เข้าร่วมด้วย

5. ทรัพย์สินทางปัญญา

ทั้งสองฝ่ายได้หารือแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านระบบทรัพย์สินทางปัญญา รายละเอียดภายใต้การจัดทำ FTA อื่นๆ และหยิบยกประเด็นที่แต่ละฝ่ายให้ความสนใจขึ้นหารือ โดยยังมีได้มีการยื่นข้อเสนอดังนี้ ทั้งนี้ EFTA แจ้งว่ายังไม่มีความพร้อมในการเจรจาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญากับไทยในขณะนี้ แต่จะมี coordinated position ในการเจรจาช่วงต่อไป ประเด็นสำคัญที่ EFTA ได้หยิบยกขึ้นหยั่งท่าทีไทย ได้แก่ การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาด้านทรัพย์สินทางปัญญาประมาณ 10 ฉบับ ความชัดเจนของกฎหมายไทยในเรื่องขอขบเขตการคุ้มครองสิทธิบัตร การให้ความคุ้มครอง test data ที่ยื่นในการขอขึ้นทะเบียนยาและเคมีภัณฑ์ทางการแพทย์ การขยายระยะเวลาคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ขณะที่ไทยมุ่งหยิบยกประเด็นความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นหารือ

6. นโยบายแข่งขัน

EFTA เน้นให้ภาคี FTA สามารถหารือกันได้หากมีพฤติกรรมที่จำกัดการแข่งขัน (anti-competitive practices) โดยจะไม่มีการฟ้องร้องกันภายใต้กลไกรงับข้อพิพาท ทั้งนี้ ความละเอียดของข้อบทเรื่องการแข่งขันจะขึ้นกับระบบกฎหมายของภาคี FTA ทั้งนี้ EFTA ยังมีได้แสดงท่าทีเชิงรุกในเรื่องนี้มากนัก โดยสอบถามฝ่ายไทยเพียงในเรื่องหลักการ / ความครอบคลุมของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันของไทย และองค์ประกอบคณะกรรมการว่าด้วยการแข่งขัน และยังมีได้เสนอว่าควรดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไปอย่างไร

7. การจัดซื้อโดยรัฐ

การหารือมุ่งเน้นแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านระเบียบวิธีการจัดซื้อโดยรัฐและรายละเอียดภายใต้การจัดทำ FTA ของแต่ละฝ่าย EFTA ได้หยิบยกประเด็นการเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดซื้อภาครัฐ (International bidding) รวมถึงการคัดค้านของประเทศไทย ในส่วนของเนื้อหาเรื่องการจัดซื้อโดยรัฐ ภายใต้ FTA นั้น EFTA ชี้แจงว่าจะอิงจากความตกลง Government Procurement Agreement (GPA) ภายใต้ WTO หากภาคี FTA นั้นๆ ยังมิได้เป็นภาคีความตกลง GPA แต่เนื้อหาจะสั้นกระชับกว่า EFTA เน้นหลักการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ การไม่เลือกปฏิบัติ และความโปร่งใสของการจัดซื้อโดยรัฐ

ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลกฎระเบียบและรายชื่อหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐและการคัดค้านภายในเดือนพฤษภาคม และจะพิจารณาร่างข้อบทเรื่องนี้ในการเจรจาครั้งต่อไป

8. Legal and Institutional Issues

ไทยไม่ขัดข้องกับข้อเสนอรูปแบบความตกลงของ EFTA ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ ข้อบทหลัก (core text) และเอกสารแนบสำหรับรายละเอียดทางเทคนิค (Annexes and Protocols) โดยการปรับเปลี่ยนแก้ไขความตกลงต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการร่วมเจ้าหน้าที่อาวุโสของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ EFTA เห็นว่าข้อบทว่าด้วยการระงับข้อพิพาทอาจไม่ต้องละเอียดนัก เนื่องจากควรเป็นทางเลือกสุดท้าย (last resort) เมื่อการหารือไม่ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งที่ผ่านมา EFTA ไม่เคยใช้กลไกระงับข้อพิพาทกับภาคี FTA ได้ ในกรณีนี้ ทั้งสองฝ่ายตกลงจะแลกเปลี่ยนร่างข้อบทเรื่องนี้ในการประชุมครั้งหน้า

9. การแลกเปลี่ยนข้อมูล

ไทยและ EFTA ได้กำหนดให้แต่ละฝ่ายจัดส่งข้อมูลที่ยังเหลืออยู่ให้แล้วเสร็จภายในพฤษภาคม 2548 และจัดเตรียมร่างข้อบทความตกลงในเรื่องต่างๆ หากมีความเป็นไปได้เพื่อใช้สำหรับการหารือครั้งต่อไป

10. กำหนดการหารือครั้งต่อไป

ไทยและ EFTA ได้กำหนดการหารือครั้งต่อไปในเดือนตุลาคม 2548 ณ จังหวัดภูเก็ต และในเดือนมกราคม 2549

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
กระทรวงพาณิชย์
พฤษภาคม 2548